

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$,
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV.

Blaj 18 Noemvrie 1905.

Numărul 46.

Adunarea reuniunii învățătorilor arhidiecezani.

— Raport special al „Unirii”. —

Pe cum vă este deja cunoscut adunarea generală a Reuniunii învățătorilor din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, s'a ținut în 7, 8 și 9 Noemvrie n. a. c.

În 7 l. c. Comitetul central în două ședințe s'a ocupat cu pregătirea lucrărilor pentru adunarea generală.

În 8 la oarele 8 $\frac{3}{4}$ conform programei, membrii și reprezentanții despărțămintelor în număr de peste 40 învățători au luat parte la serviciul divin în catedrala mitropolitană.

La oarele 10 $\frac{1}{2}$ după ce Înalț preasântitul Mitropolit Dr. Victor Mihályi a sosit la adunare, — președintele reuniunii George Muntean, prin un discurs ocașional, în care arată frumoasa misiune a învățătorului, deschide adunarea generală.

Să cetesc rapoartele generale, să exmit trei comisiuni pentru censurarea rapoartelor. La dorința generală să desfac plicurile operatelor pentru premiare: Să constate că premiul de 50 cor. pus la concurs de Înalț Preasântitul Mitropolit l-a obținut dl Octavian Pop, învățător dirigent în Vad; iar premiul de 50 cor. pus de dl Alexiu Pocol, proprietar de mine în Baia-mare, l-a câștigat Andreiu Stroia, învățător în Făgăraș, care are 7 copii, dintre cari 5 frecventează școala.

Premiile puse de Reuniune le-a câștigat dnii: Mihail Găzdac, învăț. în Poiana-de-Arieș 50 cor. Ioan Pampu, învățător în Alba-Iulia, 30 cor. Traian Șuteu, învăț. în Țăgșor, 30 cor.

Însămnăm cu multă bucurie, că la aceste premii au intrat cu totul 13 operate, cari toate, după constatările comisiunii censurătoare, au fost lucrate cu multă diligență și cunoaștere de lucru, așa încât din 13 cel puțin 12 operate ar fi trebuit premiate, pentru aceea în lipsa de alte premii, li-se votează mulțămită protocolară și se vor publica pe rând în organul reuniunii.

Cu acestea terminându-se agendele ședinței prime Înalț Preasântitul Domn Mitropolit, adresează învățătorilor o vorbire plină de învățături și povețe părintești:

„Vă mulțumesc fiilor, că prin munca voastră conlucrați la luminarea și deșteptarea poporului nostru

credincios. Numai prin împlinirea datorinței voastre învățătoarești, numai prin muncă sirguincioasă și prin un traiu cumpătat vă puteți și voi asigura o mai bună stare materială.

„Noi vă iubim, vă sprijinim, vă apărăm, ne îngrijim de soarta voastră după starea noastră și a poporului nostru.”

„Împliniți-vă așadar și în viitor cu dragoste misiunea voastră apostolică.” . . .

În acestea cuvinte mi-am însemnat învățăturile bunului nostru arhieru, care este și de fapt patronul reuniunii noastre. Și pe cum în trecut așa și cu această ocașione și-a arătat marimozitatea față de învățători și reuniune, punând la dispozițiunea biroului central două premii, à 50 cor. Cum și-ar putea cantori-învățătorii noștri înbunătății soarta lor materială prin lucrarea națională a pământului, computat în salar? Influența morală, ce-o exerciază prin aceasta învățătorul harnic asupra poporului agricol. Și al doilea pentru învățătorul care a cultivat mai mulți frăgari în grădina școlii, în grădina proprie sau aiea, cu scopul de a introduce cultura vermilor de mătasă și prin aceasta a contribui la îmbunătățirea stări materiale a poporului nostru.

Însămnăm că la adunarea generală a învățătorilor au mai luat parte Rdss. Gavrilă Pop și Domnii: Dr. A. Chețian, Gavril Precup Dr. Ioan Rațiu, Dr. I. Sâmpălean și, Ștefan Roșian, profesori. Iosif Lita, v.-protopop în Iclod, Ștefan Lita, preot în Lunca. Dșoarele: Elena Sănteon, Aurelia Barițiu și Silvia F. Negruțiu, învățătoare; apoi clericii seminarului și elevii institutului pedagogic.

Ce bine ar fi, dacă clerul tinăr și în viitor ar arăta tot asemenea interes față de reuniunea învățătorilor și față de cauza învățământului nostru popular.

Ședința a doua s'a ținut în 9 l. c. la oarele 9 a. m.

În această ședință, comisiunile exmise raportează și recomandă intru toate spre primire raportul general, raportul cassarului și raportul comitetului redacțional.

Adunarea după o interesantă discuție asupra sorții organului decide, ca „Foaia Școlastică”, căreia are reuniunea să-i mulțamească tot progresul moral, să apară și pe viitor. Membrii moroși pe cum și abonenți să se împrocesueze.

Adunarea generală pune la con-

curs trei teme, cari vor fi premiate cu 50, 30 și 20 coroane.

1. Cum să se facă controla în școalele noastre primare? 2. Cum s'ar putea provedea școlarii săraci cu cărți și recuzite, eventual cu vesminte. 3. Rolul învățătorului afară de școală.

Dacă toți membrii și-ar plăti regulat taxele, atunci reuniunea ar avea azi o avere, de coroane: 9619.82, iar „Foaia Școlastică” dacă și-ar putea încasa toate abonamentele restante dela școale și învățătorii din arhidieceză ar dispune azi de un fond de coroane: 1749.19.

În general să constate că pe terenul cultural Reuniunea învățătorilor din arhidieceză din an în an progresază.

Influența binefăcătoare a reuniunii asupra corpului nostru învățătoresc începe a se resimți. Pomul sădit de reuniune produce deja fructe bune sănătoase.

Dumnezeu să ne ajute!

„Ce ne trebuesc? misiuni ori preoți?”

— Echouri. —

III.

O idee — fie ea ori și care, dacă a luat odată aripi și a trecut în realitate, trebuie urmărită — mai ales la început — cu cea mai încordată băgare de samă, ca să se vadă din vreme: de este bună, ori rea, și prin urmare de sprijinit și cum, ori de suprimat și iară-și în ce chip? Și la această băgare de samă, cred, că sunt chemați toți, cei ce au competență și cunoștință de cauză.

O astfel de idee: e și a „misiunilor sacre în popor”, care iacă și-a făcut intrarea și în viața neamului nostru și ar fi bine, ca, până când încă nu e târziu, toți cei cât de puțin competenți să nu întrelase a lua samă la esența și mersul lor, dând expresiune și în public eventualelor sale păreri favoritoare ori nefavoritoare. Numai în acest chip se poate face o selecțiune sănătoasă, neapărata condiție a directivei corecte, ce e de a se da mișcării pornite în jurul ideii.

Iată considerantele, ce m'au îndemnat, ca să scriu și eu — așa pe cum am scris — când raportam despre misiunile dela Abrud.

Și poate curând nu mai iuan condeiu la mână în afacerea aceasta, dacă nu venia tot cam pe atunci fratele G. H., ca să întrebe în primul „Unirii”: „Ne trebue misiuni — ori preoți?”

Grea vorbă, cu adevărat! Și mai spun eu: La timp rostită! Decât nu aci vreau să mă opresc eu acum, căci răspunsul, dat

până a nu primi întrebarea: îl va afla curiosul cetitor în amintita mea corespondență — înainte cu câți-va numeri — unde ochiul pricepător va ceti, că ne trebne, zău, și preoți și misiuni! . . .

Preoți, nu mai începe vorbă; iar misiuni? Cât de multe! Chiar și pentru ei! Adecă noi. . .

Mai nou cetese chiar într'o foaie străină, că e în organizare, la alt popor, decât al nostru, o „Reuniune pentru misiuni în popor.“

Și împrejurarea aceasta mi-a fost așa de binevenită, ca s'o aduc în legătură cu cele desfășurate aici — acum și de altă-dată.

Căci ce vrea „Reuniunea misiunilor“? Să ușureze, pe cât e cu putință, ținerea lor, și în consecință: „*restauratio omnium in Christo*“.

La misiuni trebuie preoți, poporul e la îndemână. Aceștia trebuie acirați din diferite locuri, une-ori depărtate, și prin urmare cu cheltuieli.

Motivul, că nu ori-care preoți se pot folosi cu succes la aceste lucrări, de extremă importanță pentru regenerarea religioasă-morală a omenimei.

Se naște deci întrebarea firească: Cine să facă față cheltuielilor, absolut necesari? Poporul, unde se fac misiunile ori preotul lui? Dar cel dintâiu trebuie ferit tocmai de credința, că totul, ce e pentru sufletul lui, i-se dă numai pe bani, ca să mai tac altele, iar pe cel din urmă — în cele mai dese cazuri — l-am supune la prea grea sarcină. . .

Și chiar inconvenientele aceste — pe cari de ce să le tăcem, când ele există? — au să le înlătore Reuniunile misiunilor, ale căror membri s'ar recruta din clasa suprapusă a poporului nostru, cari în cele diu

nrăm, din popor eșind și după el trăind, au datorința să-și promoveze pe toate căile înălțarea și regenerarea lui.

S'ar ajunge apoi prin astfel de reuniune la posibilitatea de a pune lucrarea salutară a misiunilor în mâni mai abile din toate punctele de vedere.

La străini se angajează d. p. pe lângă cei mai buni preoți și membrii celor mai potrivite ordini călugărești. Ne putem închipui nivelul și efectul covârșitor al unor astfel de misiuni.

Supun judecății stim. cetitori ai „Unirii“ cele desvălite de mine cu toată sinceritatea, ce cauza o merită, și sper, că voi mai auzi și pe alții.

Mulți ochi, multe văd!

Eremitul.

„Roma“. Sub acest titlu „Tribuna“ dela Arad publică în numărul din 14 crt. un prim articol semnat de I. Rusu-Șirianu. Ori cât de multă importanță a voit dl deputat să-i deie articolului său, publicându-l la loc de frunte și semnându-l, el n'a câștigat nimic în însemnătatea sa, a rămas tot ceea ce este: răutate și vorbe deșerte.

Incepând dela Romul și Rom, trecând pe la Muciu Scaevola, la Traian și oprindu-se la Vatican și Pontificii romani, se împedecă de faptul că „Dr. Epaminonda Lucaciu, de ce a trebuit să plece în America în misiune“? și de ce „alt bărbat tânăr, distins, cu mare cultură și simpatic, crescut la Roma, Dr. Aron Lupșa a fost trimis în — Bosnia“?. Și apoi întresărind în faptul acesta cine știe ce gogorite, debitând mereu la neadevăruri, termină cu frasa „... O să ajungem să ne pară rău de cei trimiși la Roma. Căci de veacuri am fost obicinuiți,

ca dela Roma să ne vie lumină și îmbărbătare. . . Confesionalismul ce se manifestă d'o vreme încoace, e vânt care îngheață.“

Tot articolul nu merită importanța de a ne ocupa de el, dar dacă o facem, e ca să ferim pe cei slabi la fire, să nu se lase seduși de frasele dlui Rusu-Șirianu.

Mai întâiu nu e adevărat, că dr. Epam. Lucaciu a stat câțiva ani în misiune într'un sat „unde n'avea mai mult decât 25—30 credincioși.“ Pentru că în Cianadul-sărbesc sunt aproape 600 credincioși. Și dacă acum Ordinariatul său a aflat de bine a-l trimite în America, nu l'a trimis în exil, cum crede dsa, ci din contră l'a distins dându-i ocazie ca să-și desvolte calitățile frumoase, pe cari chiar așa i-le recunoaște Ordinariatul său, ca și „Tribuna“, dacă nu mai bine!

Nu-i adevărat, că neamul românesc nu se va alege cu nici un folos din misiunea lui Epam. Lucaciu, pentru că numai interesele neamului le promovează el, când lucră în țară depărtată, ca frații noștri, pe cari mizeria i-a dus acolo, să țină împreună, să-și păzească cu sfințenie legea și neamul, să nu se prăpădească, să nu-și cheltuiască agonisala câștigată cu grea trudă, ci din potrivă adunând ban lângă ban, să ajute pe cei rămași acasă, ori să se reîntoarcă înșiși la vatra părintească.

Și dl Rusu, care nu știe câți greco-catolici români sunt în Cenadul-sărbesc, de unde ar ști că numai în statul Ohio sunt câteva mii! Dsa care nu pricepe rostul lucrurilor din apropiere, cum va putea pricepe rostul acestei misiuni încredințate drului Lucaciu! Dsa, nu știe, că biserica rusească e puternică în America și bine organizată, că biserica ruteanească e pe cale de a se închege și ea în o organizație strânsă și că, singur bieții români stau răsleți, străini de

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VI.

(Insuflețirea de odinioară și moleșirea de azi.)

Unui prietin.

„Când citesc zilele de-aur a scripturilor române
„Vă cufund ca într'o mare de visări dulci și senine.“

Am putea să spunem și noi astăzi, iubite pretine, cuvintele acestea de o caldă pietate pentru trecut a lui Eminescu, pe care abia de câți-va ani începem să-l cunoaștem în toată mărimea genului său, în toată gândirea și simțirea sa avântată, românească. Și noi am putea să plângem nu numai trecerea „zilelor de aur a scripturilor române“, ci și stingerea aproape întregi insuflețiri, ce se manifesta odinioară în viața noastră românească, dincoace de Carpați.

După-ce am trăit atâtea veacuri desprețuiți, nebăgați în samă decât atunci, când era lipsă de brațele noastre otălite în muncă, de brațele noastre vânjoase, ca să întoarcem dușmanii dela graniță, ori pe cei ce au pătruns în țară, să-i alungăm, cum alungi fiarele sălbatice, bufuirile depărtate a tunurilor apăsului, a tunurilor de libertate, se auziră până la noi, mirosul pravului de pușcă se răspândi departe în aer, și o undă de vânt binevoitoare îl aduse până în plaiurile Carpaților. bărbăți noștri Luminății de atunci, dar mai ales cu inimi mari, cu

simțiri largi, prinseră cei dintâi semnele deșteptării străinilor depărtați, și le făcură, când acestea se sbăteau în aer de-asupra noastră, neafând calea, pe care să se coboare în inimi, le făcură să-și găsească această cale, le îmbrăcară în hainele noastre, în limba, simțirea și aspirațiunile noastre.

Și mai înainte de acestea semne a luptelor străine, depărtate, în clasa noastră cultă, și prin ea în pături tot mai largi a poporului, au început să se deștepte și să lumineze demnitățile neamului și a limbei noastre, să se întărească convingerea în sfințenia drepturilor noastre, să ne crească mari aripile voinții, de a ne cere, nu, de a ne lua partea ce ni-se cuvine, care-i a noastră, în istorie. Cei dintâi arhangeli ai deșteptării noastre nu apucară să-și vadă visul cu ochii. Dar ei muriră liniștiți, căci și-au făcut datoria. Și scrierile lor din cărți tipărite și manuscrise au rămas ca un vecinic indemn, o caldă încurajare în opera de deșteptare ce se pornise.

Din foile ce biet le aveam, din tiparul slavonesc, se desprindeau cuvinte românești pornite din inimă, măreții dascăli ai școlilor noastre vorbeau tinerilor așa cum numai apostolii știu să vorbească. Cei-ce ascultau odată astfel de cuvântări, trebuiau să le și simtă și să nu le uite în toată viața lor. Nu numai atât. Inima li-se înduioșă, ochii li-se umpleau de lacrimi, și atunci când vorbeau cu badea Niculae ori Ion, nu se putea stăpâni să nu-i spue ceea-ce a auzit, ceea-ce ar fi bine să se facă, și cum să se facă.

După câte-va decenii de pregătire, — în care toți cei luminați erau apostoli, nu numai unii, pe spatele cărora azi ne-am

indatinat să încărcăm toate datorințele și toate răspunderile — izbucni para vinată a focului aprins din durerile noastre îndelungate, și bătrânii Carpați trăsăriră de bucurie. Codrii vechi de brad ne-au dat arme și adăpost, munții ne-au fost mai buni ca ori-ce părinte. Și din înclăstarea puternică a brațelor, din ochirea de pe coaste, din lupta pept la pept în câmpul deschis, s'a văzut, că suntem încă oameni ce însemnă ceva. Și noi, cu gândurile luminate de o țintă măreață, nobilă, care, împlinită, nu ar fi stricat nimănui, ne-am stins șiruri întregi de luptători. — și când a fost la răsplată, fiind-că așteptam să ne-o deie alții, ne-am ales aproape cu nimic.

Până ce ne mai suridea nădejdea, până ce, ca lociri de fulger, păreau că ne vor răsări stele mângâitoare, insuflețirea noastră a ținut mai departe. Cel ce a înțeles că ne-am luptat înzădar, cel ce nu mai avea nici o nădejde, fiind-că știa cine-s aceia, dela cari așteptăm, cel ce a fost inima trezirii noastre, simți că i-se tulbură gândurile, că se învârte locul cu dânsul. Muri nebun, și ne lăsă de moștenire un fluer. Se stinse ca un martir pe rugul durerilor, ca mai târziu urmașii să nu fie vrednici să-i apere amintirea cu cinste.

Dar după ce câte-va decenii au trecut iar, fără ca să ne mai vină vre-o răsplată, insuflețirea din ziare, din școli, din întruniri, a început să scază treptat, ca în zilele noastre aproape să nu-i mai putem da de urmă. Bătrânii generații trecute, cari au mai rămas, pare că trăesc pe alte lumi, nu se simțeau, și nu puteau să se simtă bine, între piticii lor urmași. O aureolă de lumină îi făceau să viseze. Și de multe-ori li-se părea, că

țară, datini și limbă, lipsiți de mângăerea de a avea un preot, care să se roage împreună cu ei în dulcea limbă românească, lipsiți de un preot, pe care de atâtea ori l'au cerut dela Vlădiciei de acasă. — Dsa știe să sbiere, că de ce chiar pe dr. Lucaciu l'a trimis superioritatea sa în America, pe Epam. Lucaciu, care e doctor de Roma, și care a studiat la Propaganda.

Dsa nu pricepe, că e o chestie de onoare națională, ca atunci, când e vorba, ca în o țară străină, unde biserica noastră românească ține să-și trimită reprezentantul său, acela să nu fie un aventurier sau un individ căzut moralicește, a cărui țintă să fie umplerea pungei și exploatarea credincioșilor, — ci să fie un om vrednic, cum e „ful neînfrântului luptător dr. Vasile Lucaciu... un bărbat cu așa cultură și cu atâtea calități“ ca dr. Epaminonda Lucaciu, care nu ne va da de rușine.

Dar nu de dragul lui Epaminonda se tânguiește Dsa, cine nu o pricepe asta? fi e năcaz dlui Russu, de ce Metropolitul nostru să mai interesează și de desperații, cari și-au părăsit vatra strămoșească, de ce nu-i închină, de ce nu-i lasă să trăiască ca dobitoacele, ori lăsându-i să se facă ruteni ori muscali.

Îl doare pe dl Russu, de ce chiar un preot de talia lui Lucaciu a fost trimis la America... Dle Russu îți întorcem vorbele: „Confesionalismul e un vânt, care înghiață.“

Vezi noi nu ne-am supărat, când mai anii trecuți a mers la America un preot distins ca Ungureanu dela Iași. Și nu ne-am tânguit când Mitropolitul din Sibiu a dat binecuvântare păr. Oprea (parcă), să meargă să mângăie pe ortodocșii prihegiți. Și nu scriem, articoli de fond, când Conzistoriul dela Sibiu trimite din nou la America pe un

chiar trâmântările trecute nu au putut fi altceva, decât un vis, născut de frumos, dar vis

Când ești atăcat, — mai mult, când ți-se zdrobesc, cum se sfarmă un brâu de piatră sub lovitura ciocanului greu, idealurile, ținta cea mai nobilă, cea mai sfântă, mai curată, mai caldă, trebuie vrând nevrând să te cutremuri. Și dacă spre scopul acesta ți-ai concentrat toată forța ta de muncă și de luptă, dacă ți-ai legat-o de această realizare a unei idei, și dacă lupți și învingi fără să câștigi — ceea-ce numai o minte ruinată poate să zică, că-i adevăr, pe dreptul — atunci simți că tu nu mai ai în lume nici un rost, că puterea ce o simți în suflet nu mai ai cum se o cheltuești, căci tot palatul de marmură ori de diamant ce ți-l'ai zidit, și la care puteai să adaugi comorile ce ți-au mai rămas, s'a dărîmat, s'a ales din el prav și cenușe.

Logica purtării lor e foarte dureroasă, îți rupe inima, când te gândești, dar e dreaptă. Taie aripile unui vultur, arată-i înălțimile ametoitoare, piscurile vinete a munților, și poruncește-i să zboare!

Dar nu tot așa de logic e, ca generațiile ce urmează, să nu mai știe ce e avântul și însuflețirea. Nu urmează că dacă ai tăiat aripile vulturului bătrân, puii de vultur să steie vecinic în cuib, să nu le crească nici lor aripii, și să nu mai zboare! O, nu.

Dar e foarte dureros, că la noi se observă logica aceasta. De multe-ori îți vine să crezi, că probele ce le-am dat odinioară de o vădită și simțită conștiință națională, să nu fi fost mai mult inconștiente, o izbucnire a focului de paie.

Căci dacă am avut înainte câte-va

preot tinăr, dându-i mulți bani. Din contră, numai lăuda putem Superioritatea, care poartă grije de supușii săi!

Și Dta, ce inimă bună! nu poți dormi de grija bunului nostru prietin, care, sosit pe pământul Americii, cere poate acum în genunchi darul lui Dumnezeu peste viitoarea sa muncă!

Și-l mai doare pe dl Russu de ce Dr. Aron Lupșa, alt tiner crescut la Roma, a fost trimis în Bosnia ca preot militar. Nu cumva ți-e teamă că va converti pe Bosniaci? Dar să vezi dle Russu, Arhieriei nostri au ambiția să fie reprezentați de bărbați distinși, chiar și la miliție, ca biserica noastră să nu pată marea rușine, de carea a fost lovită biserica ortodoxă când cu sinuciderea lui Broju. Vezi lucrul acesta noi nu l'am remarcat, până acum, dar Dta ne-ai silit.

Ceea ce spui Dta mai departe de lipsa simțului național la preoții nostri din Bănat, dă-mi voie să-ți declar, că-s toate neadevăruri.

Nu-i adevărat, că la adunarea măreață dela Lugoj nu s'a prezentat nici un preot greco-catolic. Și nu-i adevărat nici aceea, că Dr. Maniu și Dr. Vajda au căzut la alegeri din pricina preoților greco-catolici. E adevărat, că și la noi, ca și la DVoastră, sunt uscături, cari trebuie tăiate, dacă vom ca pomul roade bune să facă. Și e adevărat, că dacă dorim sincer să fim închegați în o tabără națională, atunci articoli așa răutăcioși, ca a Dtale, nu-i permis să apară în ziarele naționale românești. Biserica noastră greco-catolică românească a fost cea dintâiu, care a deșteptat sentimentul național la Românii de aci și de dincolo. Ea a fost carea a dat direcție culturii românești și a smuls-o din somnul cel de moarte. Despre

ziare, azi avem zeci. Dacă am avut atunci oameni cu scoți înalte, azi avem însușiți mai mulți. Dacă am avut școlii, acelea le avem și acum, și altele nouă. Dacă au fost atunci apăsări dujmăne destule, cari să nu ne lase să dormim de veci, nu ne putem plânge că azi le-ar fi secat semănța. Dacă n'am avut nici atunci de unde aștepta ajutor, vedeți bine că nici azi nu avem, decât dela hărnicia noastră.

(Va urma.)

OCURUȚĂ

pe mormântul protopop. Petru Uilăcan.

Cum frunzele din arbori cad triste pe pământ, Pleci fruntea ta cu jale Părinte! spre mormânt, Și treci în altă viață mai bună, colo 'n ceri Unde nu sunt suspinuri, nici lacrimi, nici dureri.

La groapa-ți însă plângem, noi cei rămași, cu amar Plâng frați, surori și prietini, și plânge sfântul altar, Căci amuțită-i voacea ce de la toți poveți — Zădarnic aștepta-vom ca să ne mai înveți.

Ales, între aleșii sărmanului popor, Lucrat-ai o viață să-i vezi alt viitor — Și-ai plâns cu el alături în grelele-i nevoi, Iată de ce cu lacrimi te plângem azi și noi.

Și pleci pe calea 'n care vom merge și noi toți — Căci nu e mântuire de clipa acestei sorți, Chemat ai fost în viață pe cei greșiți 'ndrepti, Ales să fii și în ceriuri de partea celor drepti.

Rămas bun tuturoră celor din jurul tău! Ce dulce e odichna când traiu-i lung și greu — Și se răvarsă ziua, ce soare! cum străluce!... Redesteptarea fie-ți în ceriuri și mai dulce.

Reghin, la 13 Noemvrie 1905.

preotul Vasile B. Munteșescu.

o astfel de instituțiune, numai cu respect trebuie să se vorbească totdeauna. Și asta o așteptăm chiar și dela dl deputat Russu-Șirianu.

În chestia fondului de pensune preoțesc din diocesa de Gherla. — Mon. „confrate“ în Nr. 43. a „G. de D.“ îmi cere răspunsul la trei întrebări. Sunt gata cu răspunsul:

La întrebarea: cine are drept de controlă? — îi răspund cu §. 5. din statutele diecesane privitoare la administrarea fondurilor „Superinspecțiunea peste manipulare o va esercia Ilustrisimul Ordinariat și Ven. Consistor diecesan.“ Rămâne deci constatat, că noi preoții n'avem drept de controlă. La ce avem drept? răspund cu §. 11. din statute: „Ven. Capitlu va face în fie-care an conspect specific despre starea fondurilor și acela îl va împărtăși preoțimeii contribuitoare“. Resulta din acest §. că Ven. Capitlu are datorința a ne împărtăși nouă preoților contribuitori conspect specific despre manipularea fondurilor și încă *în tot anul*. Și încât aceeași nu s'ar face, avem drept în adunările noastre tractuale a solicita. În tractul nostru am spus că s'a solicitat, — soliciteze deci cei ce n'au solicitat. La asta avem drept.

Mai scurt răspund la întrebarea a doua: Dacă se va înființa doritul fond de pensie, e neapărat de lipsă, ca preoțimea înființatoare să-și pretindă drept de controlă fără nici o restricțiune. Asta e părerea mea.

Răspunzând la întrebarea a treia, disting: la prima parte a propoziției întrebătoare, răspund afirmative cu o notă scurtă: noi bisericii judecăm oamenii prea după gura lor dulce, o simplă promisiune repetită în fel și formă, o luăm de bani gata, nu ca savanții finanțieri de profesiune. Cred însă că pășaniile ne-au mai cumințit. La a doua parte a propoziției întrebătoare răspund negativ, susținând că mai mult decât disgustat, în general ne stăpânește indolența.

Pe acei Mon. Domni protopopi, despre cari confratele afirmă că „nu conced desbateră acestor-fel de chestiuni“ numai lăuda nu-i pot.

Că pot fi, nu trag la îndoială, dar că sunt, de bună samă n'am știut.

Mulțumită sinceră pentru această descoperire frumoasă!

Și acum de tuchiere — pentru-ca în venitor nu cum-va să ne smintim sorocul, să-mi permiți Mon. „confrate“ o singură întrebare: Pentru-ce îți mai convin frăției tale coloanele „G. de D.“ ca a ziarului bis. „Unirea“ eminent redactat, în care chestia s'a pus pe tapet și are să se desbată în „Spirit practic“ vrednic de atențiunea clerului.

Norocul a fost cu mine, că am și eu „Gazeta de Dum.“ și am dat de întrebări. Alt-cum tăceam ca peștele în apă, și poate dam de pacoste. P.

CORRESPONDINȚE.

Sfințire de biserică.

— 27 Octomvrie 1905.

Comunitatea bisericească gr.-cat. română de T. Silvaș, înțelegând și apretând însemnătatea și salutea grațioasei scripte

arhieresti de dno 6/8. Ianuar 1900; numai decât s'au intrunit intr'o consfătuire, și cu însuflețire și dragoste au pus basă unui fond de bani și bucate, spre zidirea unei biserici.

„Și cuvântul trup s'au făcut“.

Zina s. Dumineci de 15 Oct. 1905. este memorabilă pentru fie-care român de pe plaiurile frumosului ținut a Eriului, unde am asistat la sfințirea bisericii monumentale din T. Silvaș.

Arancând o privire de pe promontoriul opidului Tasnád, superb se înalță în apropiata regiune, noua biserică indicând călătorului calea sigură spre locuința Domnului, pare a șopti: vino și vezi unde și-a făcut locuință Dumnezeu.

Abia sosit am și grăbit ca să admir acel templu maestos, ridicat de puținii dar zeloșii creștini din acea comună; stăteam uimit, nu știam ce se admir mai mult, esteriorul și interiorul acelei zidiri, sau inima devotă, însuflețirea deplină a unei mici comune, ce a știut ridica un atât de pompos Sion Domnului!

Cu venerație trebuie să amintesc numele acelor bărbați, cari și-au pus deviza vieții în ridicarea aceluia monument, — sum convins, că modestia lor cunoscută, pietatea lor exemplară, și înflăcărata iubire de Dumnezeu și neam le sunt cu mult mai prețuite odoare, decât să aibă lipsă de vederea frumuseții inimei lor; dar istoria are menirea a înregistra faptele mărețe, ca să ne fie spre îndreptare și exemplul celor mari de patimi și mici de fapte.

Partea leului în opera frumoasă îi compete On. paroh local Patriciu Lobonțiu, care cu virtuțile moștenite dela părinți, cu prudența pastorală, împreună cu o erudiție sacerdotală, a știut în lungul șir de ani, zi de zi picura în inima credincioșilor sei iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Viața lui fiind o carte deschisă ori cine cu plăcere și cu emoție a putut citi din aceea: „efemerul pentru eternitate, și viața pentru nemurire“, numai de aci îmi pot explica și sărbătoreșul moment, când încunjurându-se biserică spre sfințire de 12 preoți îmbrăcați în odăjdii, în frunte cu Magnificul și pururea agiul vicar al nostru Alimpu Barbolovicu, s'au oferit și colectat pe sama bisericii o mie cor. — „Și când scoate oile sale, merge înaintea lor, și oile îi urmează: că cunosc vocea lui.“

Aci este de a se lăuda destoinicul și devotatul creștin, sufletul acestei întreprinderi mărețe, judele acelei comune George Siladi, care cu un zel nelintrecut, cu o jertfă neasemănată, în tot locul a fost de față, necruțând sănătate, timp și jertfe, începând dela punerea temeliei până la perfecta terminare a acelei zidiri. Pe lângă cele două clopote bisericesti, a mai procurat unul în greutate de 123 chlgr. cu 400 cor. pe sepele proprii. — Despre el va zice Isus Christos: „Bine, slugă bună și credincioasă,

peste puțin ai fost credincios, peste multe te voi pune, întră întru bucuria Domnului.“

Trebuie să amintesc și pe un bărbat de etate tânăr, însă bătrân în fapte bune dl George Filep, proprietar în Santân, acest factor a tuturor lucrurilor bune, creștinești și românești, nici de aci n'a putut lipsi, spiritul său gata spre întreprinderi marimoase, și aci a veghiat pururea.

Informațiunea mi-ar fi necompletă, și cadra acestui tablou fără decoare, dacă n'aș pune în fruntea acestor bărbați harnici pe Preaon. domn protopop tractual: Demetriu Coroian. Domnia Sa a sădit pomușorul, din roadele cărui acum cu toții ne indulcim. Înainte de asta cu 32 ani, fiind preot în T. Silvaș, a câștigat pe sama s. bisericii o moșie de 9 jughere, care formează și azi baza și siguranța acestui Sion măreț a Domnului. Tractul D-sale bine dirijat și disciplinat face onoare diecesei Gherlei. Preoții și credincioșii din acest tract sub înțeleapta conducere a Domniei Sale au avut roade bineînșirite Domnului. — Pietate, zel creștinesc, iubire față de cele sacre, iubire și stimă reciprocă între preoți și popor am văzut înflorind în raionul acestui tract. Toate aceste dispoziții reflectează o viață luminată asupra conducătorului tractului, văzându-l că nu este omul vorbelor umflate, ci bărbatul faptelor veritabile.

Serbarea zilei a decurs așa:

La 8 oare credincioșii sub conducerea parohului, însoțit de fiul D-sale On. Ioan Lobonțiu, preot gr.-cat. în Benefalău și On. Emil Vicas, preot în Cosnicul-de-jos, au întâmpinat pe Magnificul vicar, care venia însoțit de fiul D-sale On. Simeon Barbolovicu, preot neo-ordinat și Preaon. domn protopop tractual Demetriu Coroian. Parohul local într'o vorbire avântată, mulțamește Escelenției Sale bunului nostru Arhieru Dr. Ioan Szabó, pentru îngrijirea părintască, că noua biserică din T. Silvaș, imediat după terminare să fie sântită și inaugurată spre serviciul divin și usuarea lipselor sufletesti a bunilor creștini, salută cu venerație pe Magnificul vicar, care bravând osteneala, urmând șoapta inimei sale, a grăbit în mijlocul credincioșilor, spre a lua parte la serbarea epocală a comunității, care-l primește cu brațe deschise și dragoste creștinească cu urările însuflețite: Să trăiască!

Magnificul vicar emoționat și surprins de neașteptata și splendidă bineventare, mulțamește oratorului, pe care are mulțămirea a-l cunoaște de un preot la înălțimea misiunii, ba uitându-se cu ochii sufletesti spre regiunile înalte ale eternității, cu pietate își aduce aminte și de părintele oratorului, de regretatul arhidiacon și protopop al Giurtelecului Ioan Lobonțiu, care pe acele timpuri cu devotament și prestigiu servia interesele s. maice biserice din Selagin și memoria

cărui binecuvântată este de posteritate și demn reprezentată prin familia și sucrescintele aceluiași, — mai apoi laudând zelul și jertfele creștinilor aduse întru mărirea lui Dumnezeu, le mulțamește pentru buna primire în termeni aleși, cum numai D-sa știe vorbi.

Când apoi tot cortegiul se pune în mișcare sub conducerea s. cruci, a praporilor, a sunetelor clopotelor armonioase, acompanierea fanfarei junilor gr.-cat. din comuna Seuca, ajunge și intră în aula bisericii și se începe sfințirea apei... se sfințește biserică și se începe s. liturgie. Era înălțător a vedea biserică spațioasă ticsită de inteligență și popor. Altarul maestos asistat de 12 preoți, stratele cântăreților, ocupate de inteligență, între cari zelosul pretor și bunul creștin dl Vasiliu Oros și junele și savantul avocat Dr. Coriolan Steer.

Responsoriile sunt bine și sonor executate de coriști, iar priceasna „Lăudați“ de dl pretor Vasiliu Oros, cu o precizie și melodie admirabilă. Predica din biserică este ținută de Magn. vicar, iar afară din biserică, unde erau încă pe atâtea creștini — de parohul local. Serbarea festivităților a culminat în predica Magn. vicar, pe care cu toții l-au ascultat cu cea mai încordată atenție. De multe-ori l-am auzit predicând, și tot de atâtea-ori eram de convingerea, că încă așa frumos și cu unctiune nu l-am auzit vorbind; dovadă că posedă inimă de diamant și buze de aur, cu drept cuvânt se poate asemăna cu regretatul Popșiu, pe care de multe-ori l-am auzit vorbind, ba mi-a fost și profesor.

După serviciul divin, la 2 oare am mers la banchet, vre-o 60 persoane.

De sară am asistat la predarea piesei teatrale: „Paza Maicei Sante“ de către junimea din T. Silvaș, s'au observat mare nisuiță și îndelungată studiere, și cu drag vedem tinerii diletanți, îndeletnicindu-se și nisuiindu-se a ne documenta, că e adevărată vorba: „voește și vei putea!“.

Un oaspe.

PETRU UILĂCAN.

La închirarea numărului trecut am primit dela Reghin trista știre despre moartea protopopului Petru Uilăcan. Născut la 1848 în Hărtân, a terminat studiile gimnaziale la Blaj, de unde după depunerea maturității, a fost trimis la Viena, pentru ascultarea teologiei. După absolvire, chirotonindu-se ca preot celib. a practisat doi ani la oficiul arhidiecezan, de unde trecu capelan la Cluj, făcând și studii de filosofie la universitate. La 1878 a fost numit profesor la gimnas, iar la 1879 profesor la teologie. După 10 ani de profesură, trecu la Reghin ca paroh și protopop, unde îl ajunse moartea în dimineața zilei de 11 crt. în anul 57 al etății 32 al preoției și 17 al protopopiei. Fir, deschisă și veselă, inimă bună și plină de

➡ A apărut:

A apărut: ➡

=== „Calendariul Unirii“ pe anul 1906. ===

=== în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto. ===

🌸 🌸 Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto. 🌸 🌸

inbire față de toți, el va rămâne neșters în amintirea foștilor săi elevi și subalterni. Fie-i memoria binecuvântată! Din Blaj a mers la îngropare canonicul Dr. Victor Szmigelski, iar pe edificiul seminarului teologic s'a arborat flămnă neagră.

Ceremonialul înmormântării l-a condus canonicul Szmigelski, asistat de 28 preoți, iar predica ocazională a ținut-o Mon. Ales. Târnavean, notarul tractual. Corul a fost condus de abilul cântăreț Demetria Racotjan, preot în Cașva dimpreună cu Al. Doneșcu, preot în Vasilăb și Dem. Pop, învățător pensionat în Fărăgău. Preoțimea și învățătorimea tractuală s'a prezentat în număr complet, nelipsind nici preoți din alte tracte, ca Cl. Raicu, protop. în Teaca, Ioan Moldovan, v.-prot. onorar din Uifalán, Gregoriu Nistor din Baziaș și alții mulți, pe cari nu-i pot înșira aci.

Actul prohodului s'a început înainte de 2 oare și a durat până la 4. în prezența unui public atât de numeros, încât spațioasa biserică a Reghinului n'a fost în stare să-i cuprindă pe toți. Tot ce are Reghinul și jurul mai distins, a fost de față. Reprezentate au fost toate oficiile și dicasteriile. La 4 oare, cortegiul s'a pus în mișcare. Carul mortuar, era tras de 4 cai în negru, înaintea căruia mergea capela orășanească, apoi cântăreții și preoții doi cu doi. După carul mortuar runde repausatului și un public imens cât vedeai cu ochii. De carul mortuar atârnavau trei canuni frumoase, depuse una din partea familiei cu inscripția: Iubituinui frate și unchiu — dela frați, surori și nepoți. Alta din partea clerului tractual cu inscripția: Bunului protopop — Clerul tractual și a treia din partea unui prietin al său din Reghin, cu inscripția: Neuitatului prietin — familia Șipoș. Ordinea a fost susținută de poliția orășanească, ceea-ce are a se mulțumi îngrijirii previe a neobositului veteran și învățător diriginte G. Maior, care a fost sufletul la toate și mâna dreaptă a familiei, pecum și cel mai adict îngrijitor al repausatului. Fiind cimiterul cam îndepărtat, pe când am ajuns acolo, era întunerec. Sicriul a fost ridicat și dus la groapă de preoți. După-ce era întunerec și timpul înaintat, vorbire la mormânt nu s'a mai putut ține. S'a cântat înse o poezie ocazională, compusă de preotul nostru poet V. B. Munteșescu.

Martii în 14 ert. în biserică parohială din Reghin s'a celebrat s. liturgie împreună cu parastasul de cătră 3 preoți și un diacon, la care au asistat rudeniile și numărăoasă inteligință din Reghin. Fie îndureratei familii de mângâiere imposanta manifestatiune de stima și venerațiune arătată față de repausatul în Domnul.

Fie partea lui cu dreptii și amintirea vecinică!

Preotul Simeon Zehan.

Mai nou.

Adunarea populară convocată pe Marța trecută în Teuș, a fost împrăștiată cu gendarmii. Imbecilul solgăbirău dela Aiud, care a promis întâiu că va concede adunarea, a oprit-o a doua zi sub pretestul ridicol, că însinuătorii nu oferă garanție suficientă, că nu se vor comite turburări. Și fiindcă opreliștea aceasta n'o puteau ști toți cei din jur, a trimis la Teuș 20 gendarmi să împrăștie poporul și... să provoace scandal. Dar nu le-a suces. Poporul, aproape 1000. cât era atunci

adunat, ascultând de povețele deput. Dr. Ștefan C. Pop și a adv. Dr. Maniu s'a împrăștiat amărit, spre a reveni la 5 Dec. n. Dar nici solgăbirăul, nici primariul comunei nu și-au arătat în ziua aceea mutrele. Cât pentru Kristoffy, acela era la Viena, iar pe dl vice-comite nu-l afla nime...

Noutăți.

Știri personale. Escelenta Sa Mitropolitul Victor, însoțit de canonicul Dr. Aug. Bunea, an plecat Marti noaptea la Pesta, spre a lua parte la conferența episcopescă, care s'a ținut în zilele de 15—17 Nov. — Azi noapte a reinters acasă.

Hymen. Fetru Bălaș, teol. abs. și Alexandrina Blaș, invita la serbarea cununiei lor, ce se va celebra duminică în 19 Nov. st. n. în biserică gr.-cat. din Șeușa.

Știri literare. Institutul tipografic și de editură „Luceafărul” a publicat un nou volum: Maxim Gorkii: *Nuvele*, traducere de Horia Petra-Petrescu, care a scris și o frumoasă introducere asupra vieții și activității literare alui Gorkii. Volumul de 112 pag. cuprinde 8 nuvele și costă 1 cor. — Tot în tipografia „Luceafărul” au apărut într'o preafrumoasă traducere în ungurește poeziile lui Gh. Coșbuc. Traducătorul e dl Revai Károly din Săcărâmb. Volumul împodobit cu portretul poetului Coșbuc are în frunte o dedicație în versuri scrisă de Revai și o introducere scrisă cu multă căldură de Dr. Gh. Alexici. Prețul volumului e de 1.50 cor. — Despărțământul Cluj al Asociațiunii, a scos nr. 2. din Biblioteca sa, cuprinde *Ursu Broina*, tradițiuni, serise de Dr. E. Dăianu. Prețul e de 30 fil.

Masa studenților. La dorința dlui adv. Mih. Bontescu din Hațeg, publicam pe cei ce au contribuit cu 54 cor. pe lista D-sale: Paul Oltean, Otto Ponovici, Gh. Bălaș, Dr. Leo Parasca, Todor Făgăraș, B. Popovits, Ștef. Șelariu, Muzsnay Béla, Emil Socaciu, Iuliu Popovici, Iuliu Ciuciu, toți din Hațeg, Io. Popovici, Ocoligul-mare, Petru Chețian, Demșuș și Iustin Bora, Bncova. câte 2 cor. Dr. Aug. Srăițar, Ioan Baci, ambii din Hațeg, câte 5 cor. Ales. Bai, Hațeg, Ioan Bătuș, Ruși, câte 1 cor. Todor Doboi, Hațeg 10 cor. și Sofroniu Oltean, Rechițova 4 cor.

Convocare. Despărț. „Alba-Iulia” al Reuniunii învăț. gr.-cat. din Arhidieceză, își va ține în sensul §. 21. din stat. *adunarea gen. de toamnă*, Joi în 23 Nov. 1905. în școala gr.-cat. din Bărăbanț, la care s'a invită prin aceasta: a) toți membrii fundatori, ordinari și ajutători ai Reuniunii acestea de pe teritoriul despărț. b) toți cei ce doresc înaintarea învățământului nostru popular.

Reuniunea femeilor din loc va ține mâne Duminică seara la 8 oare o serată, la care va diserta d-șoara *Elena Sântion*, profesoară, d-șoarele *Eugenia* și *Cornelia Deac*, vor cânta la pian, d-șoara *Maria Cristian* va cânta cu vocea, iar d-șoara *Silvia Negruțiu*, va declama. Program detaliat seara la casă.

Dela societatea meseriașilor. Afăm. că comitetul societății meseriașilor din Blaj va aranja iarăși o serie de prelegeri publice pentru clasa mijlocie. Prima prelegere împreună cu declamări va fi în 26 Nov. n. la oarele 5 d. a. în localul societății. Ar fi de dorit, ca meseriașii noștri să se presinte cu toții la aceste prelegeri, cari au menirea a le procura cea mai bună și folositoare distracție.

Necrolog. † Ioan Doctor, paroh gr.-cat. în Șeușa-română, după un morb îndelungat, împărțit cu ss. Sacramente, a repausat Duminică în 5 Nov. a. c. în anul al 54. al victii și al 21. al preoției sale.

Odihnească în pace!

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată, atârnavă mult dela calitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebuie să fi fost grijită și udată în continu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o calitate excelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă* a lui *Fr. Caspari din Mediaș*. Grijă ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedea din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udade zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumusețe. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Posta redacțiunii.

Delavermeș. Mulțumită. Se va publica în numărul proxim.

Ioan F. Promisiunea a rămas încă tot neimplinită. Dacă se va reei timpul va fi și mai rău. Așteptăm.

P. Adunarea a trecut, apelul s'a publicat deja înainte cu o săptămână în altă foaie, nu mai are sens să-l mai reproducem și noi. Regretăm.

S. Z. Nu s'a mai putut, decât prescurtat. Cealaltă nu face.

Nr. cons. 7103—1905.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarândarea vămii târgului din orașul Blaj și din comuna Mănărade se va ține *licitație publică în Blaj la 27 Nov. n. 1905.* la 10 oare a. m. în cancelaria *advocației arhidiecezane.*

Dreptul aparținător fondului Catedralei de a culege vama târgului din *Blaj și Mănărade* să va esarânda pe 3 ani succesivi din 1 Ianuarie 1906. începând.

Prețul de strigare este 6640 coroane. Condițiunile de licitare și esarândare să pot vedea în cancelaria avocatului arhidiecezan.

Cei-ce doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 664 cor. în bani gata, ori hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la terminul de sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lângă accludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 14 Noemvrie 1905.

Dr. Iuliu Maniu,

advocat arhidiecezan.

(29) 1—2

AVIZ!

Să caută 6000 stângini metrici de lemne de fag uscate și neplutite, cu prețul de 14 cor. pentru un stângin metric, pus la oareșcare gară de pe linia principală *Predeal—Budapesta.* — Terminul de liferare cel mult până în 1 Ianuarie 1906.

Proprietarii de lemne au a-să adresa Dlui PETRU BRENDUȘAN, neguțător de lemne în Blaj (Balázsfalva.)

(28) 3—3

(30) 1—2

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința On. public, cum-că la subscrisa firmă din Blaj în toată Ioiă și Duminică se află de vânzare napi pro m. metrică 1 coroană.

Blaj, Noemvrie 1905.

Mendl Iacob și Henrik.

Șematisme vechi

ale episcopiei gr.-cat. a Făgărașului, în special unul, care are la început portretul episcopului Ioan Bob și altul icoana Mănăstirii st. Treimi din Blaj, se cearcă spre cumpărare. — Ori cine le-ar avea, să binevoiască a insinua la redacțiunea foii.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotismul.

(Continuare).

3. *Medicinile cari își au efectele lor, fără să fi fost aplicate.* Fenomenele acestea n-au început de mult, de abia dela anul 1885. Primele cazuri le-au fost observat Bourru și Burot. Ei constatașeră, că un termometru cu argint viu, ce era departe de o persoană ce dormia, cam la 10—15 cm., a produs într'însa mai multe conolziuni și dureri. Dr. Luys la început nu credea, de aceea a cercat și el, și i-a succedat. Urmarea a fost, că sesiunea din 3 August 1887 a raportat facultății de medicină din Paris, despre efectul medicinilor, ce operau din depărtare. Era o serie de experimente. Medicinile își produceau efectele fără să fi fost luate de pacient. Ba nu numai atâta, ci fără să fi fost măcar cunoscute de pacient; așa că efectul nu se putea ascrie închipuirii. Astfel spunea de ex. despre o sticlă de cognac, carea din o anumită depărtare, în decurs de 10 minute produse îmbătare. De gâtul unei muieri hipnotizate apropiase o sticlă, în carea se afla, mi-se pare, esență de vitriol, cam 4 gr. dar închisă hermetice. Muerea n'a știut nimica. Destul că deodată, ochii muierii erau să-i iasă din orbite, grumazul i-se umflă. A fost de lipsă să întrerupă cu experimentul. — Faptul acesta, că adevărat medicinile să-și aibă efectul lor și fără să fie luate de pacienți, era de mare importanță. Pentru că în forma aceasta oamenii puteau fi acuzați cu înveninări, fără să-și fi putut dovedi nevinovăția. De aceea Academia a emis din sinul său o comisie de patru membrii, cari să studieze cu deamănuntul faptele acestea hipnotice. — Asemenea experimente se repetă și în Florența în 1888. ¹⁾ Profesorul Lombroso încă susține adevărul faptelor acestora, ca fapte dovedite, în congresul medical din Padova 1887.

Acestea trei le-am putea numi fenomene hipnotice mijloci și despre ele vom tracta separat.

4. *Fenomenele telepatice.* Sub acestea se înțeleg vederile de lucruri din locuri depărtate, și apariția unor persoane înaintea altora, ca să-și facă cunoscută starea, în carea se află.

Exemple despre vederi de lucruri din locuri depărtate vom vedea în punctul următoriu, unde vom spune vederile Ellei Salomon din Tuzser, despre cele ce se petreceau în Verșet, și vederea lucrurilor furate ori pierdute. Tot aici s'ar putea spune și vederea lui Swedenborg, carele din Gottenburg văzuse focul din Stockholm. Dar aceasta vom descri-o la Spiritism în articolul I. — Exemple de apariții de persoane sunt mai multe. În periodical „Raccoglitore medico di Forli” ²⁾ este un articol subscris de medicul Dr. G. B. Ermacora, referitor la unele cazuri de telepatie. O damă din Rovigo văzu într'o bună dimineață, des de dimineață înaintea sa pe un frate al său, despre care știa, că petrece în Cairo, fără să știe că el era mort de 26 oare. În acelaș timp o soră a ei simți pe cineva umblând prin chilia, în carea dormea, mutându-i hainele de pe scaunul de lângă pat, unde și le pusese în sara premergătoare, și pe cari la sculare le-a aflat jos, lângă ușe. Fiecare a cugetat, că s'a întors fratele, care intrând în chilie, ar fi eșit mai apoi în afacerile sale. Îi pregătiră deci prânzul la oara, când era îndatinat să mănăce în familie; dar îl așteptară zadarnic. Surorile, observă medicul Ermacora, n'au fost iluzionate, pentru că ele n-au vorbit și nu s'au cugetat la fratele lor, care le-a apărut în două moduri diferite. Pe lângă aceea mai era și o dovadă fizică: luarea hainelor dela locul lor. — Un caz mai clar istorisește Gougenot de Mousseaux, în cartea despre fenomenele magiei, tipărită în 1864. Cazul e reproduș la Dr. Lapponi. ³⁾ Robert Bruce era vice-căpitanul unui vapor care mergea spre Foundlanda-nouă. Pe când sta el în cabina de lucru, observă deodată un strein, care se așezase la masa căpitanului. Se scoală uimit și merge la căpitan să-i spună ce a văzut. La reîntoarcere nu mai era nime la masă. Ieau tăblița căpitanului și află scris pe ea, de o mână necunoscută: „Schimbați direcția

spre nord-vest.” Curioși că ce va fi, porniră cu vaporul într'acolo. Nu peste mult, dădură peste o corabie plină cu pasageri, carea era să se cufunde. Timiseră deci luntrele să-i scape. Spre mirarea vice-căpitanului, între cei ce veniau era și streinul văzut de el cu ceva mai înainte. Îl chemară deci să scrie cuvintele: Schimbați direcția spre nord-vest. Scrisoarea era perfect egală cu cea de pe tăbliță, carea se conserva încă. Îl întrebă apoi asupra apariției, dar el nu știa nimica. Atunci spuse căpitanul corăbiei cufundate, că pasagerul acela adormi pe la ameazi, fiind tare obosit. Trezindu-se după o oară, spuse căpitanului: „Dle căpitan noi vom fi mântuiți, și încă astăzi. Am visat că sunt pe bordul unei corăbii, carea vine în ajutorul nostru.” „El descrie apoi vaporul cu deamănuntul”, adaugă căpitanul, „și noi cu mare mirare constatăm acum exactitatea descrierii”. În fine pasagerul spunea uimit că lui îi pare cunoscut vaporul mântuitoriu, cu toate că nici când nu fusese pe el. — Alte exemple de felul acesta aflăm citate la B. P. Hasdeu. ¹⁾ Exemplele sunt scoase din „Phantasm of the living”, opera colectivă a alor trei bărbați de știință englezi: Edmund Gurney, Frideric Myers și Frank Podmore, cari în două volume de 1400 pagini au adunat 800 cazuri de telepatie. Citez unul ²⁾, istorisit de Dr. Gibert, medic primar la Havre, într'o scrisoare din 1886. „Scena s'a petrecut” zice Gibert, „în primăvara anului 1849. Un bătrân de 84 de ani, numit Borel, unchiu al mamei mele, așezat la Petit-Saconex aproape de Geneva, a venit la noi într'o Sâmbătă la dejun. Noi locuim la Monnaie, sat chiar lângă Geneva, vr'o 4 kilometri departe de locuința bătrânului. El era foarte sănătos. Peste două zile după aceea, în noaptea de duminică spre luni, la două oare după miezul nopții, muma mea se deșteaptă din somn tipând: Unchiul a murit! eu îl văd jos cu brațele întinse! Tatăl meu s'a silit s'o liniștească, dar ea n'a mai putut adormi. — Luni, tatăl meu mi-a istorisit visul mamei și noi am răs amândoi, zicându-i că, dacă unchiul era mort, cineva ar fi venit să ne înșințeze. În noaptea de luni spre marți, la aceeaș oară, muma mea se deșteaptă iarăș din somn strigând: Unchiul e mort! — Aceaș scenă în noaptea de marți spre miercuri. — Miercuri, tatăl meu, care era judecător de pace, mă roagă a-l însoți la Petit-Saconex, pentru că să încredințăm pe mama că visul ei, deși s'a repetat de trei ori, totuși nu e decât un vis. Deabia am sosit la locuința unchiului, și ni-s'a spus că bătrânul nu s'a văzut de trei zile. Căsuța-i cea singuratică era închisă de toate părțile. Tatăl meu a spart un oblon, și noi am văzut pe bătrânul lungit jos în bucătărie. Am intrat în casă din partea grajdului, și eu voiam să ridic cadavrul, care era cu capul sub yatră, cu fața la pământ, cu brațele întinse, când tatăl meu a băgat de samă că craniul era sfărâmat. Bătrânul fusese omorât. La urmă ucigașul a fost prins, osândit și pedepsit cu moarte, după ce mărturisise tot. El omorise pe bătrân duminică ziua între oarele 12 și 1. Muma mea a văzut în vis cadavrul după 12 sau 13 oare în urma omorului”.

5. *Manifestarea anumitor idei și cunoștințe, pe cari mai înainte hipnotizatului nu le-a avut.* Hipnotizatului cunoaște morburile și le descrie cu deamănuntul cu termeni lor lor tehnici, cu toate că mai înainte nici idee n'a avut. Vorbește în limbi mai înainte necunoscute, ori deprinde arte nef învățate. Așa de ex. Dr. Cervello, profesor la universitatea din Palermo, istorisește despre o copilă, ³⁾ și anume despre copila, carea știa în somnul ei hipnotic câte bucăți de bonboane se află într'o hârtie, că: „În somnambulismul său avea o vână profetică, dar numai despre anumite fapte, cari se țineau de morbul ei... De mirat erau prezicerile, ce le făcea despre repetirea acceselor, despre durata lor, etc. Într'un somn, se înțelege hipnotic, a spus înainte, că în o anumită zi va vorbi și va scrie grecește, în ziua următoare franțuzește (din care puțin știa), și în a treia englezește. Și totul s'a întâmplat pe cum a prezis.”

(Va urma)

¹⁾ Acestea toate se află descrise cu amănuntele lor la Dr. Cresc. Conca: *Isterismo ed Ipnatismo Napoli 1888 pag. 94—104.*

²⁾ Numărul din 10 Ianuar 1879 la pag. 20, citat la Dr. Lapponi op. c. pag. 118.

³⁾ *Ipnatismo e Spiritismo, Roma 1897 pag. 119—121.*

¹⁾ „Sic cogito” ediția III. București 1896 pag. 99—105.

²⁾ Hasdeu, pag. 100.

³⁾ La, Vizoli: *Del morbo ipnotico, Napoli 1886 pag. 49 și urm.*

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

De acelaș punct de vedere ca și Grimm, numai doară cu excepțiunea explicării sale dela Mat. I. 19. 20, suntu cei mai buni exegeți ai timpului mai nou: Schanz, Cornely, Patrizi, Reischl, Bucher, Weinhart ș. a. ¹⁾ Scurt și limpede ne reprezintă Bisping corecta cuprindere a momentelor, cari ocura aici când zice: „Impresiunea nemijlocită ce o fac descrierile evanghelice la Mateiu și Luca, este aceasta: Maria a fost pe timpul anunțării ingerului numai logodita stântului Iosif. Indată după aceea a călătorit ea la mătușe-sa Elisabeta și a rămas acolo trei luni; numai după aceea se făcu căsătoria formală, despre care este vorba (Mat. I. 18 și urm).“ In privința îndreptătirilor căsătoricești ale mirilor iudaici, Bisping este de părerea, că în acel period nu se-ar fi făcut așa mare deosebire între starea de mireasă și starea de căsătorie. Mireasa în respectul dreptului privat se considera ca proprietate, a mirelui; pentru acea o convețuire căsătoricească nu a fost expusă veninului gurilor rele. ²⁾

In urmă să lăsăm să vorbească încă vechia artă creștină. Liell face comentariu asupra cunoscutei picturi „representarea căsătoriei Mariei“ în Puy=le=Dome, asupra căreia și-au datu judecata meritoare atât Garucci câtu și De Rossi și durere în mod divergent. Este însă lucru sigur, cumcă pictura acea în relief este expresiunea artistică dela Mat. I. 18 și 24. Garucci crede a afla unu gest în ducerea mânilor, în urmarea căruia cuvintele evanghelice *λαμβάνειν* sau *παράλαμβάνειν γυναίκα* nu însemnează „a lua femeia, a-se căsători“, fiindcă Iosif era deja logodit cu Maria, ci acele însemnează că el voește a-și reținea pe soția, pe carea se socotise să-o lase. Liell respinge exegesa lui Garucci și observă cu drept, cumcă chipul însemnează contrariul; pentrucă Iosif ține mâna s'a dreaptă, iar Maria întinde stânga s'a. Ei își dau mâinile așadară întocmai precum se poate acea vedere pre multe picturi, cari reprezintă încheieri de căsătorie. Tocmai aceasta observațiune îl înduplecă pe De Rossi se privească acest chip ca și document pentru aceea, că *παράλαμβάνειν την γυναίκα* însemnează „a se cununa, a face nunta.“ ³⁾

Dacă facem o reprivire preste părerile schițate până aci ale teologilor mai noi catolici, atunci vedem, că în privința întrebării puse nu dovedește deplina consonanță. Ce e drept la o precizare mai amenunțită și cu

¹⁾ Schanz, L'ommentar über das evangelium des h. Lukas. Iübingen, Fues. 1883. p. 83. Cornely S. I. Introductio specialis in singulos Novi Testamenti libros. Parisiis, Lethielleux, 1886 p. 202 196. Patritius S. I. De evangeliis libri. Friburgi-Brisgo viae, Herder, 1853. Liber tertius. p. 122 ss. De prima angeli ad Iosephum Mariae sponsum legatione commentatio. Romae ex typographia polyglotta. 1876

²⁾ Bisping Erklärung des Evangeliums nh Matthäus. Münster, Aschendorff. 1864.

³⁾ Liell, die Darstellungen der allerseligsten Jungfrau und Gottesgebälerin Maria auf den Kunstdenkmalern der Katakomben. Freiburg, Herder. 1887 pag. 216.

ajutoriuul unor distincțiuni se-ar pute rezolvi multe contraziceri numai părut; însă intru aceasta nu ne dimitem mai departe. Numai atâta fie constat, cumcă cea mai preacum-paritară parte din exegetii, timpului mai nou suntem de părerea, că Maria și Iosif ar fi fost împreunați prin o adevărată legătură de căsătorie pe timpul conceperei lui Hristosu, actul cel din urmă al căsătoriei iudaice, ducerea solemnă acasă a miresei, încă nu se-ar fi întâmplat, și convețuirea publică a soților de căsătorie sub acel acoperemânt încă nu sar fi început. Despre aceasta părere ca și despre expresiunea corectă a istorisirii evanghelice și a concludiunilor ce se pot trage din acesta cu o verosimilitate internă și externă va fi vorba în următoarele.

Basarea (motivarea) tesei. După relațiunile noastre moderne create de cătră Conciliul trideatin promisiunea căsătoriei adecă sponsaliale și închearea căsătoriei sunt două acțiuni despărțite deolaltă și prin timp. Promisiunea căsătoriei (sponsaliale) dau naștere relațiunei de „mire și mireasă“, închearea căsătoriei motivează relațiunea de „femeia și bărbatu“, „soț și soție“. După usul de vorbire al canoniștilor despre bărbat se poate s. e. zice, că el prin cea dintăiu câștigă un jus ușorem și prin cea din urmă un jus inasore, și despre o fată care se greșește în stalul de mireasă se zice, că ea a vătămă fidelitatea de sponsa (logotită); iară dacă se greșește după închearea căsătoriei se zice cumcă ea vătămă fidelitatea căsătoricească, sau că a comis adulteriu.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămită publică.

(Continuare.)

42. **Vasad:** Demetriu Murășan, paroh 2 cor. pop. 4 cor. = 6 cor. 25. **Domahida:** Poporul = 4 cor. 80 fil. 26. Excel. Sa Dn. Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa = 10 cor. 27. **Tămaia:** Romul Marchiș, paroh = 2 cor. 28. **Bocig:** Ioan Papp, protopop-paroh. = 2 cor. 29—30. **Leta-mare** (partea română) Ignatie Szabó, protopop 2 cor. Societatea „Mariană“ 7 cor. G. Șuta 2 cor. = 11 cor. 08 fil. 31. **Cheț:** Victor Szilágy, preot 2 cor. poporul 7 cor. = 9 cor. 32. **Bozinta-română:** Aurel Marinescu, paroh 2 cor. Alexandru Murășan, profesor 5 cor. poporul parte în bani parte în bucate 9 cor. 10 fil. = 16 cor. 10 fil. 33. **Hosszú-Pályi:** George Hubic, paroh 100 cor. Berényi Imre econ. de confes. helv. 50 cor. *) Inrik S. Z. paroh rom. cat. 10 c. Bernáth István profesor reformat 5 c. Major István econ. r. cat. 6 c. Ráczemper Lajos prof. rom. cat. 5 c. Csighy Andor predicator reformat 4 c. Vád. lui G. Szilágy g. cat. 4 c. Vád. lui Fr. Komán g. c. 4 c. Szabados Bertalan măcelar r. cat. 4 c. Kurucz Pál econ. r. cat. 4 c. Popovicu Alex. econ. g. cat. 4 c. Dr. Maizner Iános medic cerc. 4 c. Leviczó György șef la gara din loc 3 c. Lengyó Mihály inv. ref. 2 c. Biró Iános inv. ref. 2 cor. Gicz Elek jendarm g. cat. 2 c. Vascano jendarm ref. 2 c. Reiner Samu izrailit 2 c. Halász Lajos izr. 2 c. Dank Béla r. cat. 2 c. Klein Béni izr. 2 c. Kende Ernő apotecar izr. 3 c. Szűcs Ödön izr. 1 c. Gótnspán izr. 1 c. Natz izr. 1 c. Krausz izr. 1 c. N. N. izr. 1 c. Pintye Gábor faur g. cat. 2 c. Erdelis Pál econ. r. cat. 1 c. Borór István ec. ref. 1 c. Petru

*) Să învețe români noștri catolici dela ertici! Respectivul e un biet bătrân sărac, la care abia — abia am îndrăznit a intra, având milă de el ... și eată!

Borbala ec. g. cat. 1 c. 20 fil. Barabás István ec. ref. 1 c. Ripák Ilona ec. g. c. 2 c. Fazekas főbiró ref. 2 c. Uzv. Pap Mihály ec. ref. 2 c. Morell Péter pos. r. cat. 2 c. Szabó Sándor pos. ref. 2 c. Borabás Mihály ec. ref. 1 c. Kovács Imre ec. ref. 1 c. Nemez Rudolf faur ref. 1 c. Uzv. Kaufmanné izr. 1 c. Papp Iósef adiunct not. 1 c. Székely Iósef duchenar rom. cat. 1 c. Berényi Ferencz ec. ref. 1 c.

(Va urma.)

Hosszú-Pályi. 31 Oct. 1905.

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Bibliografie.

A apărut:

Abecedar și întâia carte pentru deprinderea limbii magiare în școalele populare, pe baza planului ministerial de învățământ, de Francisc Koós, inspector școlar în penziune și conzilier regesc și Vasile Goldiș, prof. gimn. în penziune și secretar conzistorial în Arad, edițiunea a V-a, corectată. Prețul legat 40 fil. Brassó, editura H. Zeidner.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 44. N. Iorga. — Poeziile lui O. Goga. I. Borcia. — Domnița din străini (poezie). I. Barseanu. — Blestemul muceniței. I. M. Marinescu. — Reîntoarcerea (poezie). N. Iorga. — Cetatea Hotinului. Romulus Cioflec. — Fără nădejde. X. — Cugetări. N. Iorga. — Cronică: Numărul 25 bani.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuiețăm abon. dela:

Gurarăului pe anii pe 1903, 1904 și 1905. *Pujdos* pe 1905. *Istrău* pe 1903 și 1904. Pe 1905. este în restanță. *Ponor* (p. Puj), pe 1905. *I. R. Orade* pe 1905 sem. 2-lea. *I. F. N. Kaposvár* pe 1905 pătrariul al 3-lea. *Vermes* pe 1905. *Rădășel* pe 1904 sem. 2-lea. *Sculia-rom.* pe timpul din 30/4 1901 până în 30/4 1903. *Valea-groșilor* pe 1905 până în I. Septemvrie. *Faluszlatina* pe 1905. *G. I. Orade* pe 1905 sem. 2-lea. *Tulghes* pe 1900 și 1901. Suntem recunoscători pentru zelul, ce arătați și Vă rugăm a nu ne da uitării nici pe anii următori. *Jănul-Coroiești* pe 1905 sem. 2-lea. *Cheța* pe doi ani, din 1 Februar 1899 până în 1 Februarie 1901. *Silvașul-de-jos* pe 1905 sem. 2-lea. *Surdac* (tract. indol) pe 1899 lunile April—Septemvrie. Binevoii a ne trimite și restanța de pe ani următori. *Dubricsony* pe 1905 lunile Iulie—Septemvrie. *Bârseul-de-jos* pe 1905 sem. 2-lea. *M. Ludos* pe 1905 sem. 2-lea. *Orlaș* pe 1902, 1903. 1904 și din 1905 până în I. Maiu. Prin urmare, mai restează pe 8 luni din anul acesta. *Uvári-Kécz* pe 1905 sem. 2-lea. *Petridul-de-jos* pe timpul din I. Maiu 1898, până în I. Maiu 1901. — La rațiuni drept document alături rețepșiș postală, cu provocare la recunoașterea presentă. *Cluj M. B.* pe 1905 sem. 2-lea. *Chereluș* pe 1905.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soi de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somygyom) u. p. Medgyes.

(27) 3—6

A apărut:

LITURGIERIUL

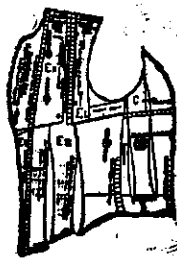
edițiunea a doua cu litere latine, revăzută și coreasă după textul original grecesc și augmentată, 262 pagine, adică 16 $\frac{1}{2}$ coale; cu 4 coale mai voluminoasă, ca ediția din 1870. Rubricile s'au tipărit cu roșu. Formatul 8° mare. Cartea este decorată cu 4 icoane tipărite în culori și cu trei stâlpi în text, după desennul făcut de profesorul *Octavian Szmigelski*, din Ibașfalău.

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“

crudo 6 cor.
legat 9 „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo 5 cor.
legat 8 „

marca fabricii

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își pòte însa-și pregăti
cu o ușurință de neînchipuit

==== talia sa după orî ce modă ====

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.
și poșede nenumărate scrisori de recunoștință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

*** Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat. ***

==== Se caută agenți ====

==== Prospecte să trimit la cerere gratis ====

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (51-52)

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
==== totuși în ====

**Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ**

a căreia proprietar e **F. R. CASPARI**,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

**Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimitte gratis și franco.**

(25) 5-20

La espozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
==== pentru clopote a lui ====

Antoniou Novotny

==== în Timișóra-Fabrie ====

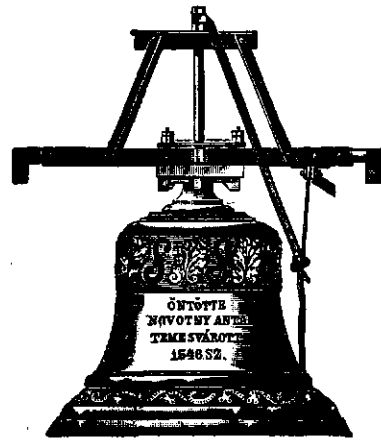
(24) 48-52

se recomandă spre pregătirea
clopotelor noué, pe cum la tur-
narea de nouă a clopotelor stricate,
mai de parte spre facerea de
clopote întregi armonioșe, pe
lângă garanție pe mai mulți ani,
provédute cu ajustări de fer
bătut, construite spre a le întorče
cu ușurință în orî ce parte, în
dată ce clopotele sint bătute de o
lature prin aceea ce sint mântuite
de crepare. — Cu deosebire recomând

==== clopotele găurite ====

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provédute
în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura S și pentru
aceea aũ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut
și cu vibrarea mai volubinosă, de cât cele de sistem vechiũ, așa,
cã un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot
de 461 kg. făcut după sistemul vechiũ. Mai de parte se re-
comandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător,
— spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimiț la cerere gratuit și franco.